ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ

อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์

สารบัญ

คำนำ ๑

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๑ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

- ต่อเรือไม้ ๓
- ไม้กวาดทางมะพร้าว ๔

๑.๒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม

- จักสาน(ตะกร้า กระด้ง) ๕
- พวงกุญแจดอกไม้จากเศษผ้า ๖

๑.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

- แปรรูปสับปะรด ๗
- น้ำตาลโตนด ๘

๑.๔ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม

- ดนตรีและนาฏศิลป์ ๙

๑.๕ ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ปากกาป่าชายเลน ๑๐

๑.๖ ภูมิปัญญาท้องถิ่นศาสนาและประเพณี ๑๑

- ตั้งศาลพระภูมิ

๑.๗ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์ไทย

-หมอปัดเป่า ๑๒

๑.๘ ด้านอื่นๆ

- กะปิ ๑๓

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปัจจุบันเมืองไทยเราได้กลายเป็นประเทศเปิดที่รับเอาความรู้และเทคโนโลยีของต่างชาติเข้ามาอย่างมากมาย ทำให้ไทยกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี จากผลของการรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นมานี้เอง ทำให้ประเทศของเรา ชุมชนของเรานึกถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอันดี ที่เคยสืบทอดกันมาช้านาน ปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของไทยเราส่วนมากจะยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาตามชนบทหรือ ตามท้องถิ่นห่างไกล ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ยังคงมีการสืบทองภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอยู่ ดังนั้นการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านของเราจึงเป็นการธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและวิถี ชีวิตของท้องถิ่นเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบและร่วมภูมิใจกับบุคลในท้องถิ่นด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านานเป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพการดาเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติตามกาลเวลา

ความหมายของภูมิปัญญา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ (๒๕๔๖, หน้า ๘๒๖) ได้ให้ความหมายของคำว่าภูมิปัญญาไว้ว่า **"พื้นความรู้ความสามารถ"** ภูมิปัญญาหมายถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชนหรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคนเดียวเป็นต้น ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้นส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง หลายแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชนชาวบ้านหรือปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง "พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบเนื่องต่อกันมาทั้งทางตรง คือประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบต่อกันมา" *(สามารถ* จันทร์สูรย์ ,๒๕๓๓ อ้างถึงใน สำเนียง สร้อยนาคพงษ์,๒๕๓๕:๒๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาแห่งชีวิต ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน เพราะสังคมเปรียบเสมือนมนุษย์ หากไม่มีสอนหรือปัญญาย่อมไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (ประเวศ วสี,๒๕๓๔) อ้างถึงใน นิลุบล คงเกตุ,๒๕๔๐ หน้า ๔๓) วันเพ็ญ พวงพันธุ์บุตร (๒๕๔๒:๑๐๘) ให้ทัศนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึงองค์ความรู้ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่ และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รุ่ง แก้วแดง (๒๕๔๓:๒๐๔) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย รัตนะ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕:๓๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนทัศน์ชองบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ดังกล่าวมีรากฐานจากคาสอนทางศาสนา คติ จารีต

ประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายร่วมถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนามาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ใน หลายวิชาดังที่ สานักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญญา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ ชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัยประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการค้าการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณี บุญประทายข้าว เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา อุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อเรือไม้

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นายไพรี ปานสง่า

ที่อยู่ หมู่ ๑ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

อาชีพช่างต่อเรือ เป็นภูมิปัญญาประสบการณ์และฝีมืออันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นสืบสานอนุรักษ์ไว้จากรุ่นสู่รุ่น

รายละเอียดของภูมิปัญญา

นำไม้มาดัดแปลงเป็นเรือ มีรูปแบบเฉพาะตัว

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. ไม้
๒. ใยแก้ว
๓. ใยผ้า
๔. เรซิ่น

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา อุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม้กวาดทางมะพร้าว

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นางจินดา นกงาม

ที่อยู่ หมู่ ๓ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

ได้ความรู้มาจากการครูพักลักจา และเรียนรู้เอง เพื่อทาใช้ภายในครอบครัว เหลือจากใช้ก็แบ่งขายเพื่อนบ้าน เป็นการเพิ่มช่องทางการหารายได้อีกทางหนึ่งหลังจากเว้นว่างจากการทาไร่

รายละเอียดของภูมิปัญญา

วัสดุที่ใช้หาได้จากภายในหมู่บ้าน หรือตามรั้วบ้านของตนเอง โดยเริ่มจากการนาก้านมะพร้าวมาเหลาเอาใบออก ให้เหลือแต่ก้านแล้วนามาผึ่งแดดประมาณ ๒-๓ วัน เตรียมด้ามไม้ไผ่ จากนั้นก็ดำเนินการถักซึ่งต้องใช้ความละเอียด

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. ด้ามไม้ไผ่ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ นิ้ว ยาวเท่าไหล่ของผู้ทา ขนาดและความยาวขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามความต้องการ

๒. ทางมะพร้าว

๓. เชือกไนล่อนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒ มิลลิเมตร

๔. อุปกรณ์อื่นๆ ประกอบด้วย ตะปู ๑ นิ้ว มีด หินลับมีด ค้อน เลื่อย เศษผ้า ไฟแช็ค ท่อนไม้รองตีตะปู ท่อนไม้เหลี่ยมหรือกลมสั้นยาวประมาณ ๑ คืบ สาหรับม้วนเชือกไนล่อนและช่วยการดึงเวลาถัก

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา หัตถกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น จักสาน(ตะกร้า กระด้ง)

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นางบูญชู รังวัด

ที่อยู่ ๒๐๕ หมู่ ๔ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

เนื่องจากสมัยก่อนครอบครัวยากจน ไม่มีเงินซื้อของใช้ในชีวิตประจำวันต่างๆ เช่น ตะกร้า กระด้ง จึงต้องจักสานมาใช้เองภายในครอบครัว ความสามารถนี้ได้รับสืบทอดมากจากพ่อ ปู่ ยา

รายละเอียดของภูมิปัญญา

วัสดุที่ใช้ในการจักสานเป็นวัสดุที่หาได้ทั่วไปภายในหมู่บ้าน โดยเริ่มจากการจักตอกตามขนาดที่ต้องการ จากนั้นก็ดาเนินการสานซึ่งต้องใช้ความละเอียด ต่อไปคือการรมควันเพื่อเพิ่มความแข็งแรง สวยงามแก่เครื่องจักสานด้วยหวาย ในส่วนที่ต้องการเสริมเป็นพิเศษได้แก่ ปาก ขา หู การผูกและพันด้วยหวายจะเสริมให้เครื่องจักสานเกิดความสวยงาม สุดท้ายแล้วนามาเข้าส่วนประกอบหวาย มีการผูกปาก พันขา ใส่ฐานและหูหิ้ว

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑.ไม้ไผ่
๒.หวาย
๓.มีดโต้
๔.เลื่อยมือ

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา หัตถกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น พวงกุญแจดอกไม้จากเศษผ้า

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นางมณฑิตา เกษเดช

ที่อยู่ ๒๐๕ หมู่ ๔ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

รายละเอียดของภูมิปัญญา

โดยการนำเศษผ้าด้นมือที่เหลือใช้มาออกแบบชิ้นงานเป็นพวงกุญแจ มีหลากหลายขนาด หลายรูปแบบ มีความสวยงาม คงทน เหมาะเป็นของใช้ เป็นของขวัญ ของฝาก ของที่ระลึก ในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณค่า

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. ผ้าโทเรลายดอก,ผ้าโทเรพื้นสีเขียว,สีสัม
๒. ผ้าแก้ว หรือ ผ้าแข็ง
๓. แบบ PATTERN ดอกทิวลิป
๔. ใยพริ้นบาง
๕. กระดาษก๊อปปี้
๖. เชือกสี
๗. เข็มเย็บผ้า
๘. ด้าย
๙. เข็มหมุด
๑๐. กรรไกร
๑๑. ลูกปัดไม้

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา เกษตรกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น แปรรูปสับปะรด

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นางสาวสุกัญญา แจ่มสว่าง

ที่อยู่ หมู่ ๓ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

หมู่บ้านปลูกสับปะรดเป็นอาชีพ บางปีมีผลผลิตมาทำให้ราคาตกต่ำจึงนำสับปะรด มาแปรรูปด้วยการกวน จะได้สับปะรดกวน ที่มีรสชาติหอมหวานอร่อย เหนียวหนึดๆ นำมากวนแล้ว สามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน และนำไปประกอบอาหารเมนูต่างๆ ได้อีกหลายเมนู เช่นนำไปทำไส้ขนมต่างๆ ขนมปังไส้สับปะรด กะหรี่ปั๊บไส้สับปะรด ขนมพายสับปะรด เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าชุมชน

รายละเอียดของภูมิปัญญา

เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ และแก้ปัญหาราคาผลผลิตต่ำ นำสับปะรดที่สุกๆ ปอกเปลือกสับปะรดออก แล้วใช้มีดตัดเอาตาสับปะรดออกให้หมด จากนั้นล้างน้ำให้สะอาด แล้วจึงหั่นสับปะรดเป็นชิ้นเล็กๆนำสับปะรดหั่นชิ้นเล็กๆ แล้วนำไปปั่นให้ละเอียด แล้วบีบเอาน้ำสับปะรดออก ตั้งกระทะให้ร้อนใช้ไฟอ่อนๆ แล้วนำสับปะรดปั่นละเอียดใส่ลงไป ตามด้วยใส่เกลือป่นและน้ำตาลทรายลงไป ใช้พายไม้คนคลุกเคล้าผสมให้เข้ากัน จนน้ำตาลทรายละลาย จากนั้นก็คนสับปะรดไปเรื่อยๆเคี่ยวกวนด้วยไปอ่อนๆ หมั่นคนตลอดเวลาสม่ำเสมอ จนสับปะรดออกเหนียวข้น และสีของสับปะรดจะมีสีที่เข้มขึ้น ใช้เวลากวนประมาณ ๖๐ นาที เมื่อสับปะรดเริ่มเหนียวข้น จากนั้นจึงใส่แบะแซ แล้วใช้พายไม้คนคลุกเคล้าผสม กวนสับปะรดให้เข้ากัน จากนั้นยกลงแล้วพักให้เย็นตัวลงแค่นี้ก็เสร็จแล้วสับปะรดกวน พร้อมเสิร์ฟ สามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน สับปะรดกวน เป็นเมนูการแปรรูปสับปะรด สามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน และนำไปประกอบอาหารอื่นๆได้อีกด้วย เช่นนำไปทำไส้ขนมต่างๆ ขนมปังไส้สับปะรด กะหรี่ปั๊บไส้สับปะรด ขนมพายสับปะรด เป็นต้น สับปะรดกวน รสชาติหอมหวานอร่อย

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. สับปะรดสุก ๓ กิโลกรัม
๒. น้ำตาลทราย ๑ กิโลกรัม
๓. เกลือป่น ½ ช้อนโต๊ะ
๔. น้ำมะนาว ๑ ช้อนโต๊ะ

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา เกษตรกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น น้ำตาลโตนด

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นายตี๋ วงศ์น้อย

ที่อยู่ ๑๒๑ หมู่ ๕ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

น้ำตาลโตนด เป็นการถ่ายทอดการทำตาลมาจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันเนื่องจากมีตาลโตนดขึ้นอยู่ในพื้นที่มากมายนับหมื่นต้นจึงได้มีการทำตาลโตนดไว้กินเองซึ่งในสมัยก่อนทำได้เพียงน้ำตาลปึก และน้ำตาลเมาเท่านั้นต่อมา คนในชุมชนรู้จักการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆที่ได้จากต้นตาลโตนดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

รายละเอียดของภูมิปัญญา

การเตรียมต้นตาล ตาลตัวผู้จะใช้ไม้คาบนวดจั่นเบาๆ วันละครั้งประมาณ ๓-๔ วัน ส่วนตาลตัวเมียจะใช้ไม้คาบนวด จั่นระหว่างลูกเบาๆวันละ ครั้งประมาณ ๓ วันจากนั้นใช้มีดปาดตาลดูว่ามีน้ำตาลไหลซึมออกมาหรือไม่หากมีแสดงว่า เริ่มเก็บน้ำตาลได้ การรองน้ำตาล จะรองในช่วงเช้าและเก็บน้ำตาลช่วงเย็นหรือรองน้ำตาลช่วงเย็นเก็บในช่วงเช้าของวันถัดไป โดยใช้กระบอกไม้ไผ่ใส่พะยอมสับเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำตาลบูดเน่า การเคี่ยวตาล หลังจากรองน้ำตาลมาแล้ว น้ามากรองด้วยผ้าเพื่อเอาเศษไม้พะยอม แมลงออก เทลงกระทะเหล็กใบ ใหญ่ เคี่ยวให้เดือด หากจะท้าเป็นน้ำตาลสดก็เคี่ยวพอเดือด ปรุงแต่งกลิ่นด้วยใบเตยและกรอกใส่ขวดจ้าหน่ายได้ หาก ท้าเป็นน้ำตาลปึกก็เคี่ยวต่อไปอีกประมาณ ๒-๓ ชั่วโมง จนน้ำตาลแก่ข้นแดง ฟองน้ำตาลจะรวมกันยกลงจากเตา คน ให้เข้ากันโดยใช้เหล็กกระแทกเมื่อได้ที่ตักใส่พิมพ์น้ำตาลปึกที่ท้าเป็นหลุมรองด้วยผ้าขาวบางชุบน้ำบิดหมาด ทิ้งไว้ประมาณ ๒ ชั่วโมงใส่ถุงจำหน่าย

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. ใช้วัตถุดิบซึ่งได้มาจากตาลโตนดในชุมชน
๒. ใช้แรงงานในครัวเรือนเพื่อการผลิต

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา ศิลปกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ดนตรีและนาฏศิลป์

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นายปิ่น กลิ่นนิรันดร์

ที่อยู่ ๕๑/๑ หมู่ ๓ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

สืบทอดการตีกลองยาว รวมถึงการแสดงรำกลองยาว โดยนักเรียน นิสิตนักศึกษา ในสถาบันการศึกษา ตลอดจนประชาชนที่สนใจในกลองยาว อีกทั้งยังคงมีการกลองยาวไปนำไปใช้ขบวนแห่ หรือมีการใช้กลองยาวมาแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ อยู่ในทุกภูมิภาค เพราะการแสดงกลองยาวนี้เป็นศิลปะการแสดงที่มีความสนุกสนานครื้นเครง จึงได้รับความนิยมนำไปจัดแสดงในงานเทศกาลไทยในทุกภูมิภาค สามารถจะแสดงได้ในทุกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นบนเวที กลางสนาม หรือบนพื้นลาน

รายละเอียดของภูมิปัญญา

วัสดุที่ใช้ทำกลองยาวจะใช้ไม้จริง เช่น ไม้ขนุน มาทำเป็นตัวกลอง ตอนหน้าใหญ่ตอนท้ายลักษณะเรียวแล้ว บานออกตอนปลายเป็นรูปดอกลำโพง มีผ้าสีหุ้มเพื่อตกแต่งกลองให้สวยงาม และมีสายสำหรับให้ผู้ที่ใช้สะพายกลอง หน้ากลองขึ้นด้วยหนังสัตว์สำหรับการปรับเสียงของกลองยาวนั้นใช้ข้าวเหนียวนึ่งสุกบดหรือข้าวสุกบดขี้เถ้า ติดที่ตรงกลางหน้ากลองเพื่อถ่วงเสียงให้ได้ตามต้องการที่จะให้กลองทุกใบมีเสียงเท่ากัน

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. ไม้จริง ใช้ทำตัวกลอง ตอนหน้าใหญ่ ตอนท้ายลักษณะเรียวแล้วบาน ตอนปลาย เป็นรูปดอกลำโพง มีหลายขนาด
๒. ข้าวสุก ใช้ติดตรงกลางของหน้ากลอง โดยบดผสมขี้เถ้าเพื่อถ่วงเสียง
๓. ผ้าสีหรือ ใช้หุ้มตกแต่งกลองให้สวยงาม
๔. หนังสัตว์ ใช้ทำหนังกลอง
๕. สายสะพาย ใช้ผูกกลองไว้คล้องสะพายบ่า

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ปากกาป่าชายเลน

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นายสมชาย โปแก้ว

ที่อยู่ ๒๗๒-๒๗๔ หมู่ ๒ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

นำวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาดัดแปลงเป็นด้ามปากกาและที่เสียบปากกา โดยใช้ฝักโกงกางและลูกตีนเป็ด

รายละเอียดของภูมิปัญญา

ผลิตจากฝักโกงกางแห้ง นับเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ป่าชายเลนและสามารถใช้งานได้จริง

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. ฝักโกงกางแห้ง
๒. ลูกตีนเป็ด

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา ศาสนาและประเพณี

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งศาลพระภูมิ

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นายอาทิตย์ จันทร์ทัดสว่าง

ที่อยู่ หมู่ ๓ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

ได้รับสืบทอดมาจากผู้เฒ่า ผู้แก่ และมีใจรักที่จะสืบต่อวิชาจึงตั้งใจที่จะศึกษา เพื่อให้ความเชื่อและประเพณีตั้งเดิม อยู่สืบไปยันรุ่นลูกรุ่นหลาน

รายละเอียดของภูมิปัญญา

การตั้งศาลพระภูมิ มีที่มาจากการผสมผสานกันระหว่างศาสตร์ด้านศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ฮินดู ซึ่งมุ่งเน้นไปทางด้านการนับถือเทพเจ้า แม้ประเทศไทยเราจะนับถือศาสนาพุทธ แต่อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ฮินดู ก็มีเข้ามาอย่างแพร่หลาย

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

จะเหว็ดศาลพระภูมิ จะเป็นรูปพระภูมิอยู่ในแผ่นคล้ายแผ่นเสมา มือขวาถือพระขรรค์ มือซ้ายถือถุงเงินหรือสมุด(หนังสือ) จะเหว็ดเมื่อปลุกเสกแล้วก็จะเรียกว่า "พระภูมิ" บริวารของพระภูมิจะมี ตุ๊กตาชาย-หญิง อย่างละ ๑ คู่ ตุ๊กตาช้าง-ม้า อย่างละ ๑ คู่ ละครยก ๒ โรง

เครื่องประดับตกแต่งก็จะประกอบด้วย แจกัน ๑ คู่ เชิงเทียน ๑ คู่ กระถางธูป ๑ ใบ ผ้าผูกจะเหว็ด ๑ ผืน ผ้าพันศาล ๑ ชุด (ผ้าแพร ๓ สี คือ สีเขียว สีเหลืองและสีแดง) ฉัตรเงิน-ทอง ๒ คู่ ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน ผ้าขาว ๑ ผืน ทองคาเปลว แป้งเจิม ๑ ถ้วย ดอกบัว ๙ ดอก ดอกไม้ ๗ สี(มาลัย ๗ สี)

เครื่องสังเวยสาหรับตั้งศาล จะประกอบด้วยอาหารคาวหวานดังนี้

๑.หัวหมู ๑ หัว ๒.ไก่ต้ม ๑ ตัว ๓.เป็ด ๑ ตัว ๔.ปลานึ่ง ๑ ตัว ๕.ปู หรือ กุ้ง ๑ จาน ๖.บายศรีปากชาม ยอดไข่ ๑ คู่ ๗.น้าจิ้ม ๒ ถ้วย ๘.ข้าวสวย ๒ ถ้วย ๙.เหล้า ๑ ขวด ๑๐. พานหมาก พลู บุหรี่ ๑ คู่ ฯลฯ

อาจเปลี่ยนแปลงตามประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น หมอปัดเป่า

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นายสมจิต เชิดฉิ่ง

ที่อยู่ หมู่ ๓ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

หมอพื้นบ้าน ใช้คาถาและสมุนไพรในการปัดเป่ารักษาโรคเริม งูสวัดและฝีได้

รายละเอียดของภูมิปัญญา

จัดหาสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นมารักษาอาการเบื้องต้น

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา ด้านอื่นๆ

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น กะปิ

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นางขาว ใกล้ชิด

ที่อยู่ หมู่ ๔ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๒๐

ความเป็นมา

กะปิเป็นการถนอมอาหารแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น

รายละเอียดของภูมิปัญญา

๑. นำเคยมาชั่ง ประมาณ ๗ กิโลกรัม ใส่เกลือเม็ด ๓ กิโลกรัม นำมาคลุกใน กะละมัง และนำมาไว้ในถังประมาณ ๑-๒ วัน ปิดฝาให้มิดชิด (อัตราส่วนอาจ แตกต่างกันในแต่ละครัวเรือน)

๒. ก่อนนำเคยมาตากแดด ต้องนำเคยที่ผสมเกลือวางใส่ลงบนภาชนะที่มีรู เพื่อให้น้ำจากตัวเคยที่ผสมกับเกลือ ออกให้แห้งสนิท หลังจากนั้นก็บี้กะปิเป็นแผ่นๆ นำไปตากบนนั่งร้านที่เตรียมไว้ ตากแดดไว้จนกว่าจะแห้งพอ หมาด โดยระยะการตากจะขึ้นอยู่สภาพแสงแดด และเมื่อด้านบนแห้งก็ควรกลับอีกด้านล่างขึ้น ให้ตากแดด อย่างทั่วถึง

๓. นำกะปิที่ผ่านการตากแดดแล้ว ไปใส่ครกตำให้ละเอียดเพื่อให้ส่วนผสมรวมเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน

๔. การทำกะปิแบบพื้นบ้าน จะใช้ครกตำหรือใช้มือบี้ทำให้เนื้อกะปิเนียน จากนั้นตักใส่ภาชนะ บรรจุอัดให้แน่น ปิดด้วยใบตาล นำไม้ไผ่มาขัดเป็นตาราง ด้านบนโรยเกลือเม็ดจนเต็มพื้นที่

วัตถุดิบ/อุปกรณ์

๑. เคยมีลักษณะคล้ายกุ้งตัวเล็กๆ มีเปลือกบาง สีใสและนิ่ม ขนาดตัวเคย ที่ใช้ทำกะปิจะมีขนาดประมาณ ๐.๐๕ – ๑.๕ เซนติเมตร เคยจะ อาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม เป็นฝูงใกล้บริเวณผิวทะเลโดยไม่จมลงไประดับน้ำประมาณหน้าแข้งถึงระดับหน้าอก

๒. เกลือ

๓. ภาชนะบรรจุ